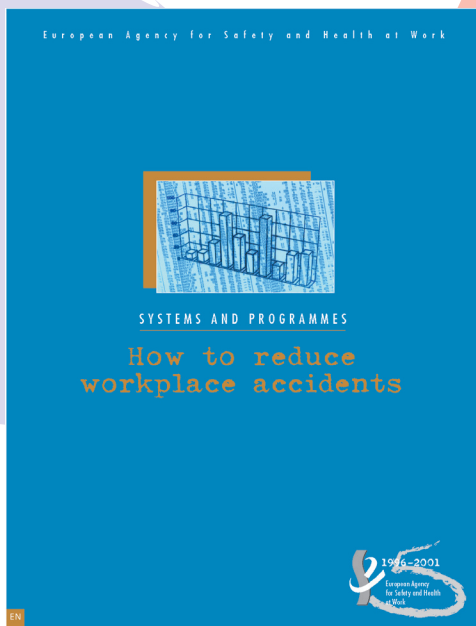

Jak zmniejszyć liczbę wypadków w miejscu pracy

Podsumowanie Raportu Agencji

Zapobieganie wypadkom w miejscu pracy pozostaje kluczową kwestią, dlatego zostało ono wybrane jako temat Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2001. Aby wesprzeć tę inicjatywę, przeprowadzono badanie programów zapobiegania wypadkom, realizowanych w krajach członkowskich Unii Europejskiej. 22 przypadki, których analizę przedstawiono w raporcie, obejmują interwencje zarówno na szczeblu krajowym, regionalnym, sektora gospodarki jak i szczeblu przedsiębiorstwa.

Ilościowa ocena przypadków

Raport wykazuje, że programy zapobiegania wypadkom mogą mieć znaczący, pozytywny wpływ, np. zmniejszają częstość i surowość wypadków przy pracy, dodatkowo przynoszą korzyści finansowe poprzez redukcję kosztów i inne korzyści. Chociaż rodzaje i poziomy interwencji różnią się zasadniczo między badanymi przypadkami, ważnym spostrzeżeniem jest to, że bezpośredni kontakt z grupami docelowymi może odgrywać ważną rolę w ograniczaniu liczby wypadków oraz ich wpływu. Raport podkreśla także znaczenie systemów monitorowania, zapobiegania zagrożeniom u źródła oraz zalety dialogu społecznego, partnerstwa i zaangażowania pracowników.

Poniżej przedstawiono przegląd dowodów ilościowych z badania, potwierdzających wymienione wnioski.

Niższa częstość wypadków

- Znaczenie kampanii rozwijających świadomość problemu:** Przeprowadzona w Austrii, krajowa kampania rozwijania świadomości zapobiegania upadkom przy pracy, wykorzystująca reklamy i kreowanie wizerunku, spowodowała ograniczenie liczby upadków o prawie 10%. Interwencje przeprowadzone przez władze publiczne, jak np. przez Komitet ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa w Wielkiej Brytanii (Health and Safety Executive) w kampanii pod hasłem „Przepis na bezpieczeństwo” (Recipe for Safety), skierowanej do przemysłu spożywczego, której celem miało być rozwinięcie ogólnej świadomości problematyki bezpieczeństwa, doprowadziły do zmniejszenia wypadków o 13%. Kampania na rzecz bezpieczeństwa na rusztowaniach, prowadzona w międzyczasie w Alzacji-Moselle, doprowadziła do zmniejszenia liczby wypadków o prawie 10%.
- Interwencje na szczeblu krajowym lub regionalnym, wliczając bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwami, wydają się być szczególnie skuteczne.** Program Aragón pokazuje np., że działania prowadzone przez regionalne inspektoraty pracy mogą pomóc zmniejszyć częstość wypadków w „przedsiębiorstwach wysokiego ryzyka” o więcej niż 25%. Inne regionalne inspektoraty w Hiszpanii mają podobne doświadczenia. Kluczowym czynnikiem sukcesu może być koncentracja wysiłków. Np. w kampanii „Przepis na bezpieczeństwo” (Recipe for Safety) prowadzonej przez Komitet ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa uzyskano zmniejszenie liczby wypadków o 33%. Było to możliwe dzięki ograniczeniu docelowych odbiorców do 19 szczegól-

nie narażonych przedsiębiorstw, charakteryzujących się trzykrotnie wyższą częstością wypadków, w których pracownicy odnoszą obrażenia, niż średnia dla przemysłu spożywczego.

- Programy zainicjowane przez gremia przemysłu także generalnie mają bardzo pozytywny wpływ.** Przeprowadzona w Niemczech duża kampania przeciw upadkom z wysokości w przemyśle budowlanym, skierowana do decydentów i wspierana nowymi przepisami zapobiegania wypadkom, ograniczyła liczbę tego rodzaju wypadków o 30%. Inna niemiecka kampania, zorganizowana przez agencje bezpieczeństwa, uzyskała 37% spadek częstości wypadków w docelowych przedsiębiorstwach. W Danii inicjatywa przemysłu farmerskiego ograniczyła częstość wypadków w docelowej grupie o 40%. W grupie tej zorganizowano kontrole bezpieczeństwa na farmach oraz szkolenia behawioralne.
- Inicjatywy organizowane przez przedsiębiorstwa mogą uzyskać równie doskonałe wyniki.** Zmniejszenie liczby wypadków o ponad 50% wydaje się możliwe, jeśli działania skierowane przeciwko specyficznym zagrożeniom w środowisku pracy podejmowane są systematycznie. Jednak także bardziej ogólne metody, jak np. program Tuttava – koncentrujący się utrzymywaniu miejsca pracy w czystości – wydaje się być w stanie ograniczyć liczbę wypadków o 20-40%. Ponadto w dużych projektach rozwoju infrastruktury, jak np. budowa mostów lub budowa tuneli dla szybkiej kolei, można w znaczący sposób zwiększyć bezpieczeństwo podejmując szczególne środki bezpieczeństwa lub w oparciu o kampanie.

Opracowania naukowe

Działania podejmowane na szczeblu krajowym lub regionalnym

- Bezpieczeństwo w trakcie budowy szybkiej kolei Bolonia-Florencja (Włochy).
- Inicjatywa na rzecz bezpieczeństwa na rusztowaniach w regionie Alzacja-Moselle (Francja)
- Poprawione połączenie Oresund: bezpieczne zaopatrzenie w sektorze budownictwa – prace gruntowe w Danii
- „Bezpieczeństwo na każdym kroku” (Safety with every step): krajowa kampania przeciw upadkom prowadzona w Austrii przez agencję ubezpieczeniową od wypadków
- Jak zmniejszyć liczbę wypadków w szczególności narażonych przedsiębiorstwach w oparciu o skierowaną kampanię inspekcji: Programa Aragón (Hiszpania)

Działania podejmowane na szczeblu sektora

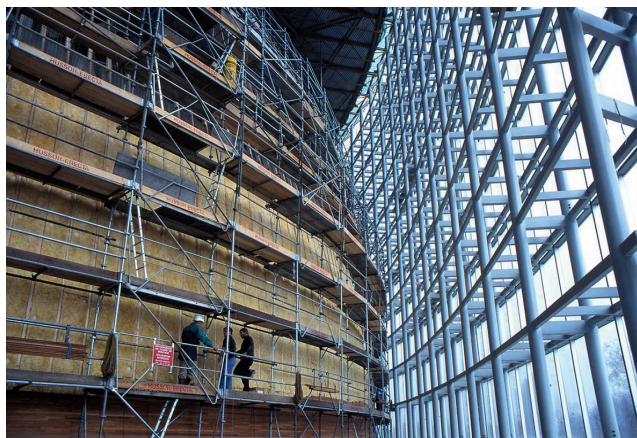
- Wypadanie za burtę w sektorze morskim – Porozmawiajmy o tym! (Francja)
- Strategia zapobiegania wypadkom dla przemysłu bezpieczeństwa – Model bezpieczeństwa w pracy
- Wypadki na farmie: duński model zapobiegania wypadkom
- „Przepis na bezpieczeństwo” (Recipe for safety) – bezpieczeństwo w pracy w przemyśle spożywczym (Wielka Brytania)
- Wypadki w przemyśle budowlanym w Niemczech dotyczące upadków z wysokości
- Zapobieganie wypadkom na drogach w służbach policji drogowej we Włoszech
- Irlandzkie partnerstwo na rzecz bezpieczeństwa w budownictwie – CSP (Construction Safety Partnership)
- Niewidoczny pasażer: program rozwijania świadomości problemu alkoholowego dla kierowców ciężarówek w Holandii
- Zapobieganie zagrożeniom ze strony zapalenia się pyłów i eksplozji pyłów w Niemczech
- Kampania zapobiegania wypadkom w przemyśle włókienniczym i odzieżowym w Portugalii

Działania podejmowane na szczeblu przedsiębiorstwa

- Zapobieganie ukłuciom palców przez igły w przemyśle odzieżowym i włókienniczym – przypadek Williama Bairda
- Żeglowne ładowe drogi wodne w Belgii: zmniejszenie liczby wypadków poprzez wprowadzenie systematycznej polityki bezpieczeństwa
- Działania długoterminowe na rzecz poprawy bezpieczeństwa i zdrowia: Tl-TAN
- Zarządzanie bezpieczeństwem w przemyśle stalowym: ARBED

Działania w oparciu o standaryzowane metody

- Bezpieczne i produktywne praktyki pracy: Tuttava
- Metoda WASP – analiza robocza dotycząca promocji bezpieczeństwa
- Kontrakty zapobiegania wypadkom dla małych i średnich przedsiębiorstw we Francji

© European Commission

Zmniejszenie surowości wypadków

Często surowość wypadków, wyrażona długością nieobecności pracownika w pracy, idzie w parze ze zmniejszeniem częstości wypadków. Istnieją jednak odstępstwa od tej reguły:

- Program na rzecz poprawy bezpieczeństwa na żeglownych lądowych drogach wodnych w Belgii spowodował niewielkie zmniejszenie surowości wypadków pomimo dużego zmniejszenia ich częstości.
- W przypadku francuskiego programu kontraktów zapobiegania wypadkom zanotowano znaczące zmniejszenie surowości wypadków, którego wynikiem było ograniczenie kosztów wypadków o ok. 40%, jednak zmniejszenie częstości wypadków było najwyraźniej niewielkie.

Duże zmniejszenie liczby wypadków śmiertelnych

W niektórych przypadkach uwzględniono liczbę wypadków śmiertelnych. Wskaźnik ten zmienia się zgodnie z tendencją zmian częstości wypadków; spadek liczby samych wypadków śmiertelnych wydaje się jednak być wyraźniejszy. Wskaźnika tego używa się także w złożonych pracach rozwoju infrastruktury, jak np. most Oresund między Danią i Szwecją oraz szybka kolej między Florencją i Bolonią we Włoszech. Obydwa projekty miały znacząco mniejszą częstość wypadków śmiertelnych niż analogiczne wcześniejsze projekty.

Dodatni współczynnik korzyści do kosztów

W niektórych z badanych programów możliwe było obliczenie współczynnika korzyści do kosztów. W przypadku austriackim, dotyczącym upadków z wysokości, współczynnik ten wyniósł 1:6. Oznacza to, że każde zainwestowane Euro zwróciło się sześciokrotnie. W programie „Przepis na sukces” – bezpieczeństwo w przemyśle spożywczym – współczynnik ten wyniósł od 1:4 do 1:5,5. W przypadku programu dla przemysłu bezpieczeństwa w Niemczech wykazano, że wprowadzone środki bezpieczeństwa zwróciły się w ciągu trzech lat.

Ocena jakościowa przypadków

Przypadki opisane powyżej zawierały wiele cech, które przyczyniły się do sukcesu podjętych działań i które należy uznać za istotne składniki każdej dobrej praktyki, zmierzającej do zmniejszenia częstości wypadków.

Znaczenie systemu monitorowania

Wszystkie przypadki zwracają uwagę na potrzebę skutecznego szacowania zagrożeń, zarówno na szczeblu sektora jak i indywidualnych miejsc pracy. Ważnym składnikiem sukcesu wydaje się być także skuteczny, bazujący na statystyce system monitorowania, rejestrujący po wprowadzeniu programu częstość wypadków i ich surowość. Dane uzyskane przez tego rodzaju system umożliwiają głębszą analizę i identyfikację potencjalnych słabych punktów programu, którymi należy się zająć w przyszłości.

Zapobieganie wypadkom u źródeł

W niektórych ze zbadanych inicjatyw, jak np. w Kampanii na rzecz bezpieczeństwa na rusztowaniach w Alzacji-Moselle oraz w Kampanii na rzecz zapobiegania ukłuciom palców przez igły w przemyśle odzieżowym i włókienniczym – przy-

padek Williama Bairda, techniczne środki mogą sprawować kontrolę i czasem nawet eliminować zagrożenie u źródła. Rusztowania, które można zainstalować i używać bezpiecznie oraz osłony chroniące palce, które można zainstalować w nowych lub starych maszynach do szycia, to przykłady realizacji tego celu. Tego typu urządzenia trzeba jednak promować w przedsiębiorstwach. Ponadto narzędzia takie to po prostu pierwszy krok w kierunku większego bezpieczeństwa w pracy, jako że nowa technologia często wymaga przeprowadzenia szkoleń, porad, wprowadzenia nowych metod pracy i wykorzystania zasobów finansowych.

Dialog społeczny, partnerstwo oraz zaangażowanie pracowników

Istotnym warunkiem sukcesu jest także dialog społeczny między pracodawcami i pracownikami oraz ich przedstawicielami na szczeblu przedsiębiorstwa, związkami zawodowymi i organizacjami zrzeszającymi pracodawców na szczeblu sektora oraz szczeblu regionalnym i krajowym.

W Irlandii w odpowiedzi na fatalne wyniki rejestru wypadków przy pracy podpisano porozumienie współpracy między rządem, pracodawcami, pracownikami oraz instytucjami odpowiedzialnymi za zmniejszanie ryzyka zawodowego. Celem tej współpracy była promocja kultury bezpieczeństwa w sektorze budownictwa. W ramach zawartego porozumienia każdy gracz miał do odegrania własną rolę. Podobnie w ramach programu „Przepis na sukces” dla przemysłu spożywczego związki zawodowe i związki pracodawców podpisały porozumienie „Wspólnej strategii”. Dokument ten zawierał zobowiązania każdego z partnerów i ponadto ustanawiał działania, jakie miała podjąć każda ze stron, wliczając instytucje odpowiedzialne za zmniejszanie ryzyka zawodowego i uwzględniając wszystkie etapy kampanii. Program zapobiegania ukłuciom palców przez igły w przemyśle odzieżowym i włókienniczym – przypadek Williama Bairda to kolejny przykład współpracy, gdzie działania zapoczątkowała inicjatywa korporacyjna. Celem było rozwinięcie środków bezpieczeństwa do własnego wykorzystania przez przedsiębiorstwo. Gdy środki okazały się skuteczne i za porozumieniem przedsiębiorstwa, związki zawodowe rozpoczęły ich promocję w całej gałęzi przemysłu przy pomocy instytucji odpowiedzialnej za zmniejszanie ryzyka zawodowego. Opracowane środki zostały powszechnie zaakceptowane, a cały pomysł został włączony do normy CEN.

Potrzeba dopasowania środków do sytuacji panującej w przemyśle lub przedsiębiorstwie

Środki zapobiegania wypadkom muszą brać pod uwagę szczególne warunki panujące w organizacji, wliczając w to jej zasoby. Co ważniejsze, każda inicjatywa musi być możliwa do praktycznego wykorzystania i nie może być ani zbyt złożona ani za droga. W niektórych przypadkach oznacza to, że może być wymagane zewnętrzne wsparcie finansowe lub granty, chociaż pomoc może przyjąć także formę pomocy technicznej lub szkolenia.

Ogólne zastosowanie wniosków wynikających z raportu

Wszystkie programy zapobiegania wypadkom, opisane w niniejszym raporcie, można zasadniczo wykorzystać w każdym innym kontekście, na szczeblu krajowym, regionalnym, sektorowym lub przedsiębiorstwa, bez względu na ich pierwotne miejsce zastosowania. Niektóre programy, jak np. narzędzie Tutta, zostały specjalnie zaprojektowane do wykorzystania w różnych przedsiębiorstwach/miejscach pracy, sektorach a nawet krajach.

Jak otrzymać raport

Pełny tekst całego raportu w języku angielskim dostępny jest na witrynie WWW Agencji pod adresem: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/workaccidents/> skąd można go pobrać bez żadnych opłat. Wydrukowaną wersję raportu „How to reduce workplace accidents”, Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, 2001, ISBN 92-95007-42-5, można zamówić w Biurze Publikacji Komisji Europejskiej (EC Publications Office) EUR-OP w Luksemburgu (<http://eur-op.eu.int/>) lub u pośredników. Cena wynosi 13 EURO (bez VAT).

Niniejsza publikacja Facts jest dostępna we wszystkich językach Unii Europejskiej pod adresem: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

„Zapobieganie wypadkom związanym z pracą” było tematem Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2001. Więcej informacji na ten temat można znaleźć pod adresem: <http://osha.eu.int/ew2001/>.